

۲۷ می، ۲۰۲۴

داکتر ناصر اوریا

آمنه فدوی کی بود؟ - فدوی آمنه څوک وی؟

اهدا به استادان محترم و شاگردان ارجمند لیسه عالی آمنه فدوی!

خلص سوانح آمنه فدوی ادیب و شاعره افغان که لیسه عالی دختران در منطقه شاه شهید (ع) به

اسمش مسمی است:

پدر آمنه فدوی سردار نورمحمد خان نام داشت و مادرش دختر سردار محمد اکرم خان برادر وزیر

محمد اکبر خان بود.

آمنه فدوی به تاریخ ۱۷ ربیع الاول سال ۱۲۷۶ هجری قمری در شهر تاریخی کابل چشم به جهان گشود. پدر آمنه نور محمد خان نام داشت که در زمان امیر عبدالرحمن خان نائب الحکومه قندهار بود. وی شخص علم دوست بود و به تعلیم و تربیه فرزندانش توجه خاص داشت .

آمنه در طفولیت قرآن کریم، تفسیر، حدیث، و زبان و ادبیات دری را فرا گرفت و مفسر و محدث خوب و شایسته شد.

آمنه که از زنان فاضل و تعلیم یافته عصر خودش بود، استعداد و قریحه شعری نیز داشت. وی از عنفوان جوانی به سرودن اشعار پرداخت و "فدوی" تخلص می کرد.

آمنه فدوی هنگامی که به سن ازدواج رسید با سردار محمد سرور خان ازدواج نمود. با تأسف که شوهرش بعد از چند سال وفات کرد. وی از این ازدواج دو فرزند داشت که هر دو در طفولیت وفات نمودند.

بعد از مدتی آمنه فدوی با سردار عبدالحبیب خان که از منطقه بت خاک کابل بود، ازدواج کرد.

حاصل این ازدواج هم دو فرزند بود که متأسفانه هر دو در طفولیت پدرود حیات گفتند.

بعد از مدت زمانی شوهر دومش هم چشم از جهان بست و آمنه فدوی این زن غمدیده در این جهان بزرگ تنهای تنها ماند.

از آن به بعد گاه در خانه برادر، گاهی در خانه نایب السلطنه و یا یکی از خویشاوندان بسر می برد . امیر عبدالرحمن خان بنا بر احترامی که به آمنه فدوی داشت سالی ۵۰۰ روپیه کابلی معاش برایش مقرر نمود .

آمنه فدوی با سه تن از خانمهای همعصرش دوستی نزدیک داشت که یکی آغا جان، دختر امیر دوست محمد خان و زوجه سردار محمد علیخان، دومی علیاجناب خانم امیر حبیب الله خان و سومی عالیه بیگم، خانم نایب السلطنه بود.

آمنه فدوی یک زن عارف و عابد بود و به استثنای روز های عید هر وقت روزه می گرفت.

آمنه فدوی یک زن سخاوتمند بود و در کابل سه چاه آب آشامیدنی غرض استفاده مردم حفر کرد. وی همچنان دو مسجد زیبا آباد کرد، یکی در منطقه باغ علیمردان کابل که اکنون به نام مسجد میرزا قمر الدین یاد میشود و دیگری در ده پوستین دوزها .

طوری که گفته شد این زن ادیب شعر نیز می سرود.

غزل ذیل نمونه کلام آمنه فدوی است:

وضع جهان

تا نظر در چمن وضع جهان وا کردم
نه چمن رنگ وفا داشت، نه گل بوی بقا
شوخ چشمی چو مگس کردم و بس شرمیدم
گر به محشر زمن از حاصل دنیا پرسند
ذره ای نیست به کف زین سفر دور و دراز
"فدوی" بار خجالت بکشی روز جزا
ستمی بود که بر دیده بینا کردم
حیرت آلوده بهر سو که تماشا کردم
هر متاعی که از این سفله تمنا کردم
گویم افسوس همه خواهش بیجا کردم
عفو خواهم ز خدا آنچه خطا ها کردم
زانکه در عالم فانی، چه مهیا کردم؟

آمنه فدوی دو بار به زیارت بیت الله شریف و شهر نبی یا مدینه منوره رفت .
وی بعد از سفر دوم حج بعد از ادای مراسم حج، زیارت مدینه منوره و دیدار از بیت المقدس (قبله
اول مسلمانان)، در راه بازگشت از اثر چپه شدن موتر حاملش وفات کرد. دو سه خانمی که با او در
موتر بودند میدانستند که کفن و همه اسباب تکفین در بکس مرحومه موجود است، لذا جسد مرحومه
را برای تدفین آماده ساختند. پیکر آمنه فدوی در سوریه در جوار مرقد حضرت بلال ابن رباح،
صحابی و مؤذن پیامبر، به خاک سپرده شد. تاریخ دقیق وفاتش مشخص نیست.

فدوی آمنه، چی په نوم د نجونو عالی بنوونځی د کابل په شاه شهید (ع) سیمه کی نومولی شوی دی،
یوه عابده، ادیبه او شاعره میرمن وه.
فدوی آمنی د ۱۲۷۶ قمری کال د ربیع الاول په اولسمه نیټه د کابل ښکلی او لرغونی ښار کی نړی
ته سترگی پرانستی .
پلار یی نورمحمد خان نومیده چی د امیر عبدالرحمن خان وخت کی د قندهار نائب الحکومه او په
علم مین شخصیت وه .
فدوی آمنی له ماشومتوب څخه د قران، تفسیر، حدیث، فقهی زدکړی وکړی او د دری ژبی ادبیات
یی زده کړل او یوه تکره مفسره او محدثه وه.
د خلکو د استفادی لپاره یی د څښاک د اوبو دری څاوی او دو ماجتونه جوړ کړل. یو جومات د باغ
علیمردان په سیمه کی، چی اوسمهال د میرزا قمرالدن جومات په نامه یادیری او بل یی د پوستین
گندونکو په کلی کی وه.

میرمن فدوی څلور ماشومان درلودل چې ټول په ماشومتوب کې نړۍ څخه ولاړل .
فدوی آمنه دوه ځله د بیت الله شریف، مدینې منورې او بیت المقدس په زیارتونو مشرفه شوی وه.
د حج دوم سفر کې د حج د مراسمو د ادا کولو، او د مدینې منورې د زیارت څخه وروسته بیت
المقدس، د مسلمانانو لومړنۍ قبلې زیارت ته ولاړه. د بیت المقدس څخه هیواد ته د راستنیدو په لاره
وه چې د موټر د چپه کیدو له امله یې نړۍ څخه سترگی پټې کړی.
د مړینې دقیقه نیټه یې معلومه نده.
جنازه یې د سوریې هیواد کې د پیغمبر د صحابې او مؤذن، حضرت بلال ابن رباح د زیارت تر
څنګه خاورو ته وسپارله شوه.
اروا دی بناده، یاد دی تلپاتی او لور جنت دی ځای وی.
در منطقه تاریخی شاه شهید (ع) کابل لیسه عالی دخترانه ای به نام این زن شاعر و ادیب مسمی
گردیده که فرزندان بی شمار وطن را برای خدمت جامعه و مردم افغانستان تربیه نموده است.
روحش شاد، یادش گرامی و بهشت برین مکانش باد .
به درخواست محترمه نوریه سهاک یکی از استادان گرامی لیسه عالی آمنه فدوی - ۲۳ می ۲۰۲۱
ناصر اوریا * ۲۳ می ۲۰۲۴ - فرانکفورت/جرمنی.

پایان